

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 88/2025-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Petra Molnára a Petra Straku (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Eversheds Sutherland, advokátska kancelária, s.r.o., Hodžovo námestie 1/A, Bratislava, proti uzneseniu Mestského súdu Bratislava IV č. k. B1-14C/2/2017-246 zo 16. septembra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. novembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením mestského súdu uvedeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ žiada napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť mestskému súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiada priznať náhradu trov právneho zastúpenia v súvislosti s konaním pred ústavným súdom vo výške 856,75 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého uznesenia a príloh vyplýva nasledovný stav veci:

3. Sťažovateľ bol v procesnom postavi žalovaného 2 v súdnom konaní vedenom na mestskom súde pod sp. zn. B1-14C/2/2017. Predmetom konania bolo určenie relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy uzatvorenej 3. februára 2016 medzi predávajúcim (ďalej len „žalovaný 2, resp. sťažovateľ“)

a kupujúcim (ďalej len „žalovaný 1“). Predmetom kúpnej zmluvy bol prevod spoluvlastníckeho podielu na tam uvedených nehnuteľnostiach.

4. Mestský súd rozsudkom sp. zn. B1-14C/2/2017 z 20. februára 2024 (právoplatným 10. apríla 2024) žalobu zamietol a žalovanému 1 aj sťažovateľovi priznal nárok na náhradu trov konania.

5. Uznesením mestského súdu č. k. B1-14C/2/2017-214 z 26. apríla 2024 vydaným vyšším súdnym úradníkom (ďalej len „VSÚ“) priznal mestský súd žalovanému 1 náhradu trov v hodnote 438,40 eur a sťažovateľovi v hodnote 425,78 eur v zmysle § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

6. Proti uvedenému uzneseniu VSÚ podal sťažovateľ sťažnosť, v ktorej namietal nesprávne určenie tarifnej hodnoty sporu a vyjadril názor, že predmet sporu je oceneľný peniazmi v hodnote 300 000 eur, čo malo slúžiť ako výpočtový základ pre určenie výšky trov konania.

7. Zároveň sťažovateľ v sťažnosti namietal, že VSÚ nezohľadnil všetky úkony právnej služby. Medzi sťažovateľom a jeho právnym zástupcom sa uskutočnili aj dve porady (2. októbra 2022 a 13. februára 2024), z ktorých záznamy boli prílohou k sťažnosti proti uzneseniu VSÚ.

8. Napokon sťažovateľ namietal nesprávne určenie odmeny za prevzatie právneho zastúpenia, keď VSÚ vychádzal z roku 2012, kedy sťažovateľ podpísal plnomocenstvo vo veci, a nie z roku 2017, kedy začalo konanie pred súdom, čomu mal zodpovedať režírný paušál. Avšak podľa sťažovateľa je základom pre prevzatie zastúpenia a prvú poradu s klientom vedomosť o predmete súdneho konania a predmete zastúpenia.

9. Následne mestský súd o sťažnosti rozhodol tak, že ju napadnutým uznesením (právoplatným 23. septembra 2024) zamietol. Uviedol, že hodnotu sporu nie je možné určiť v peniazoch, pretože sa rozhodovalo len o právnej skutočnosti platnosti zmluvy, a nie o tom, kto je vlastníkom. S týmto záverom sťažovateľ nesúhlasí, keďže predmetom sporu bolo určenie relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy k spoluvlastníckemu podielu na nehnuteľnostiach v hodnote 300 000 eur. Predmet konania tak je podľa neho peniazmi oceneľný.

10. Sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že ak by mestský súd rozhodol o neplatnosti kúpnej zmluvy, Okresný úrad Bratislava 1, odbor katastra (ďalej len „kataster“) by vyznačil stav pred týmto právnym úkonom, a sťažovateľ by tak automaticky nadobudol späť spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnostiach. Preto sťažovateľ tento druh žaloby považuje svojím spôsobom za žalobu o určenie vlastníckeho práva, ktorej predmet je vždy oceneľný peniazmi.

11. Sťažovateľ tvrdí, že mestský súd sa nesprávne odvoláva na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 451/2020 z 8. decembra 2020, ktoré je pre prípad sťažovateľa neaplikovateľné, avšak nevysvetlil, prečo.

12. Argumentácia sťažovateľa spočíva najmä v nasledovnom:

a) Mestský súd sa v napadnutom uznesení len stotožnil so závermi VSÚ bez ústavne konformného zdôvodnenia, prečo podľa jeho názoru predmet sporu nie je oceneľný peniazmi.

b) Napadnuté uznesenie sa nevyjadruje k tvrdeniu sťažovateľa, že v prípade úspechu žalobcu by bol rozsudok verejnou listinou, na základe ktorej by kataster spätne zapísal sťažovateľa ako spoluvlastníka dotknutých nehnuteľností, čo spôsobuje vadu nepreskúmateľnosti.

c) Ako dospel mestský súd k záveru, že predmetom konania nie je definitívne určenie právneho vzťahu, ale len „kvázi“ predbežné určenie.

II.

Posúdenie ústavnej sťažnosti ústavným súdom

13. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. k čl. 36 ods. 1 listiny) a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

14. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou najmä z toho hľadiska, či závery všeobecných súdov vyjadrené v napadnutom rozhodnutí sú dostatočne odôvodnené. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamena, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejme všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia. Ústavný súd preskúmava len to, či zákony neboli vyložené spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitráry) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08). Ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 88/07).

15. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamena, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejme všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia. Rovnako Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že nie je nutné dávať odpoveď na každý argument strany konania vrátane tých, ktoré sú pre rozhodnutie bezvýznamné. Ak však ide o kľúčový argument, vyžaduje sa práve naň špecifická odpoveď (Ruiz Torija proti Španielsku z 9. 12. 1994, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998...).

16. Podľa § 251 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) trovy konania sú všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

17. Ako mestský súd uviedol, zmluvy a iné právne úkony, ich existencia, platnosť či neplatnosť sú právnymi skutočnosťami. Určenie existencie právnej skutočnosti (napr. určenie neplatnosti právneho úkonu) odporuje vo svojej podstate zásade, že súd má určiť aktuálny právny stav.

Pri určení právnej skutočnosti totiž hovorí rozsudok o tom, čo bolo v minulosti, nie však nevyhnutne o tom, čo je v prítomnosti. Keďže mestský súd pri rozhodovaní vo veci samej nerozhodoval o tom, kto je vlastníkom, nie je možné určiť predmet sporu v peniazoch.

18. Mestský súd poukázal na to, že pri vyčísl'ovaní trov v určovacích sporoch je potrebné rozlišovať dve kategórie:

- a) Spory, ktorých predmetom je definitívne určenie práva a výsledkom je rozsudok, ktorým sa nadobúda konkrétna (peniazmi ocniteľná) majetková hodnota. Klasickým príkladom je žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, kde ak žalobca uspeje, daná nehnuteľnosť je zaevidovaná v katastri ako jeho vlastníctvo, a preto je opodstatnené, že za tarifnú hodnotu veci sa považuje cena danej nehnuteľnosti.
- b) Spory, ktorých predmetom nie je definitívne určenie, ale „kvázi prejudiciálne“ určenie pre účely vysporiadania iného právneho vzťahu. Výsledkom týchto určovacích sporov nie je konečná súdna ochrana, ale na dosiahnutie jej definitívneho hmatateľného účinku sa nárok musí žalovať samostatne zo zákonných dôvodov. V týchto prípadoch nie je možné hodnotu sporu vyjadriť v peniazoch, čo odôvodňuje aplikáciu § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky (I. ÚS 58/2021).

19. V sporoch, ktorých predmetom nie je definitívne určenie právneho vzťahu, ale len predbežné určenie na účely následného vysporiadania iného právneho vzťahu, sa trovy konania vyčísl'ujú podľa základnej tarifnej odmeny, nejde totiž o ocniteľný predmet (I. ÚS 451/2020).

20. V sporoch, ktorých predmetom nie je definitívne určenie existencie konkrétneho práva, ale určenie súladu určitej právnej skutočnosti so zákonom, ktoré vyvoláva ďalšie právne konzekvencie predpokladané osobitným zákonom, je potrebné určiť základnú sadzbu tarifnej odmeny podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, vychádzajúc z toho, že ide o neocniteľný predmet konania. Takýto stav existuje okrem iného v prípade sporov o neplatnosť dražby (IV. ÚS 652/2020).

21. Ústavný súd podotýka, že v prípade sťažovateľa nejde o určovaciu žalobu, ktorej výsledkom je jasné a definitívne určenie vlastníka. Predmetom súdneho sporu bolo skúmanie a posúdenie právnej skutočnosti. Potenciál zápisu zmeny vlastníka v katastri má len „sekundárny efekt“. Nebol „jadrom“ súdneho sporu.

22. Mestský súd nepriznal sťažovateľovi 2 úkony právnej služby označené ako porada s klientom (prekonzultovanie repliky žalobcu) z 2. októbra 2020 a porada s klientom (príprava pojednávania) z 13. februára 2024. V zmysle čl. 8 CSP je na procesnej aktivite strany sporu, aby predložila súdu všetky relevantné doklady, z ktorých vyplýva, aké jej vznikli trovy konania v zmysle § 251 CSP a v akej výške. V opačnom prípade súd vychádza z obsahu spisu.

23. VSÚ pri určení výšky trov konania 26. apríla 2024 vychádzal z obsahu spisu a sťažovateľovi priznal náhradu trov konania za štyri úkony právnej služby, keďže vynaloženie iných trov konania mu v čase rozhodovania podľa § 262 ods. 1 CSP zo spisu nevyplývalo. Všetky dôkazy a listinné materiály, ktoré mali byť spôsobilé preukázať nárok na náhradu trov konania označené ako porady s klientom, mali byť riadne a včas predložené ešte pred samotným rozhodnutím súdu prvej inštancie o náhrade trov konania. Pokiaľ strana nedoručí súdu vyčíslenie trov konania, vychádza súd z obsahu spisu, pretože objektívne nemôže priznať náhradu trov konania, o ktorých nevie.

Súd rozhoduje len o náhrade trov konania, ktoré v konaní vyšli najavo, teda môže bez akejkoľvek aktivity strán sporu rozhodnúť o tých trovách, ktoré vyplývajú zo súdneho spisu, pričom dodatočné účtovanie nie je prípustné.

24. Pokiaľ ide o tvrdené nesprávne určenie odmeny za úkon právneho zastúpenia, z obsahu spisu mestskému súdu vyplynulo, že k prevzatiu právneho zastúpenia došlo podpísaním plnomocenstva 31. októbra 2012. K tvrdeniu sťažovateľa, že k začatiu sporu na súde došlo až v roku 2017, a tak prvá porada s klientom nemohla byť realizovaná v roku 2012, mestský súd uviedol, že za rozhodný považuje okamih udelenia plnomocenstva právnenému zástupcovi.

25. Ústavný súd k tomu podotýka, že je v rozpore so zodpovedným a racionálnym prístupom právneho zástupcu, aby prijal plnomocenstvo splnomocniteľa v roku 2012 bez toho, aby si ani v „hrubých rysoch“ nebol vedomý, v akej veci. Sťažovateľ totiž v ústavnej sťažnosti tvrdil, že práve z toho dôvodu nemohol už v roku 2012 vykonávať plnohodnotné právne úkony a tie začal vykonávať až v roku 2017.

26. Závery, ku ktorým mestský súd dospel, tak nemožno označiť za svojvoľné (arbitrárne). Vo veci týkajúcej sa sťažovateľa rozhodoval najprv VSÚ a jeho rozhodnutie bolo následne podrobené prieskumu povereným sudcom. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom mestského súdu nestotožňuje, nestačí na prijatie záveru o zjavnej arbitrárnosti napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom. To treba chápať vo vzťahu k meritu veci, ako aj vo vzťahu k priznaniu a výške trov konania.

27. Ústavný súd preto dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým uznesením a obsahom napadnutých základných práv a práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd je toho názoru, že rozhodnutie mestského súdu, aj keby bolo nesprávne, nemá takú intenzitu, že by to znamenalo zásah do práva sťažovateľa na spravodlivý proces alebo na jeho rovnosť pred súdom. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

28. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. februára 2025

Ľuboš Szigeti
predseda senátu